3.5. Sırat

Sırat; kelime olarak yol, cadde, geçit anlamlarındadır. Terim anlamıyla ahirette herkesin görüp yürüyeceği yol veya köprüye denir. Sırat; mahşer yerinden başlayan, cehennemin üzerinden geçerek cennete kadar uzanan bir yol veya köprüdür.[79] Bazı müfessirler, cehennemden bahsedilen ve **"İçinizden oraya uğramayacak hiç kimse yoktur. Bu, Rabb'in için kesinleşmiş bir hükümdür. Sonra biz Allah'tan (cc) sakınanları kurtarırız; zalimleri de diz üstü çökmüş olarak orada bırakırız.."**[80] buyrulan ayetlerde sırattan bahsedildiği görüşündedirler. Sırat kelimesi, cehennem üzerine kurulacak köprü anlamında hadislerde de geçmektedir. Bu hadislerde sıratın cehennem üzerine

75. Buhari, Rikak, 49; Mezalim, 2; Müslim, Zekat, 20: Cennet, 18.
76. Enbiya suresi, 47. ayet.
77. Müminun suresi, 102-103. ayetler.
78. Kehf suresi, 103-105. ayetler.
79. bk. MEB Dini Terimler Sözlüğü, s. 412.
80. Meryem suresi, 71-72. ayetler.

uzatılacağı, ondan ilk geçenlerin Hz. Muhammed (sav) ve onun ümmeti olacağı, o gün sadece peygamberlerin konuşacakları, bütün duaların "Kurtar Allahım! Kurtar Allahım!" şeklinde olacağı[81] insanların bir kısmının oradan şimşek gibi, bir kısmının rüzgâr gibi, bazılarının sürünerek geçeceği, kâfirlerle günahları affolunmayan müminlerin iki tarafında asılı kancalar tarafından tutularak cehenneme atılacakları bildirilmekte[82] ve sıratı geçenlerin cennete girecekleri haber verilmektedir.[83]

Şefaat

Sözlükte "tek olan bir şeyi dengi veya benzeriyle çift hâle getirmek; birinin önüne düşüp işini görmeye çalışmak, işinin görülmesi için birinin aracılığını istemek" anlamlarındaki şef' kökünden türeyen şefaat, "yardım etmek, suçunun bağışlanması veya dileğinin yerine getirilmesi için birine aracılık etmek" manalarına gelir. Terim olarak "kıyamet gününde peygamberlerin ve kendilerine izin verilen salih kulların, müminlerin bağışlanması için Allah (cc) katında niyazda bulunması" anlamında kullanılır.[84]

Kur'an'da şefaati konu edinen ayetlerdeki ana fikir, genel olarak şirk inancının reddi ve tevhit inancının telkin edilmesi olmuştur. Dolayısıyla şefaatten mahrum olanların ana vasfı inkâr ve şirktir.[85]

O OKUYALIM

Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre: "Ey Allah'ın Resul'ü Yüce Rabb'in sana şefaat konusunda nasıl bir hak bahşetti?" diye sorulunca şu cevabı almıştır: "Senin ilme olan tutkunu bildiğim için bunu bana ilk soranın da sen olacağını tahmin etmiştim. Benim şefaatim, kalbi dilini, dili de kalbini tasdik ederek Allah'tan başka ilah olmadığına samimiyetle şehâdet eden kimse içindir."

(Ahmed b. Hanbel, Müsned, II, 518.)

"Her peygamberin niyaz ettiği bir duası vardır. Ben de duamı kıyamet gününde ümmetime şefaat etmek için saklamak istiyorum."

(Müslim, İman, 334.)

"Ben âdemoğlunun efendisi, kabri ilk açılacak, ilk şefaat edecek olan ve şefaati ilk kabul edilecek olanım."

(Ebu Davud, Sünnet, 13.)

Kur'an'da putperestlerin kendilerini Allah'a (cc) yaklaştıracağına inandıkları için putlara tapındıklarına dair iddiaları[86] reddedilmiş ve kıyamet günü Allah'tan (cc) başka hiçbir dost ve şefaatçinin olmayacağı belirtilerek "... مَنْ ذَا الَّذى يَشْفَعُ عِنْدَهُ اِلَّا بِاِذْنِه ..." , **"...İzni olmadan onun katında kim şefaat edebilir?..."**[87] buyrulmuş ve o gün şefaatin ancak Allah'ın (cc) izni ve rızasıyla gerçekleşeceği bildirilmiştir.

O hâlde sadece Allah'ın (cc) rızasına bağlı olarak onun izin verdikleri, hakkı (tevhidi) benimseyenlere şefaat edecektir. **"Allah'ı bırakıp da taptıkları putlar, şefaat edemezler. Ancak bilerek hakka şâhitlik edenler şefaat edebilirler."**[88] ayeti bu durumu ifade etmektedir.

Şefaat kavramına hadislerde de değinilmiştir. Başta Resulullah olmak üzere bütün peygamberler, melekler ve salih kulların müminlere şefaat edeceği rivayet edilmiştir.[89] Bir başka rivayete göre Hz. Peygamber ilkin ümmetinden cennet ehli olanlar için şefaatçi olacak, sonra cehenneme giren günahkârlar için üç defa şefaat edecek ve bu sayede cehennemlikler buradan çıkarılıp cennete alınacaktır.[90] Peygamber Efendimiz şöyle buyurmuştur: *"Her peygamberin müstecab (Allah'ın*

81. Buhari, Rikâk, 52, Ezan, 129; Tevhit, 24; Müslim, İman, 299.
82. Buhari, Rikâk, 52; Müslim, İman, 329.
83. Ahmed b. Hanbel, Müsned, I, 392.
84. Mustafa Alıcı, "Şefaat", TDV İslam Ansiklopedisi, C 38, s. 411.
85. bk. Mümin suresi, 18; Müddessir suresi, 41-48. ayetler.
86. bk. Zümer suresi, 3. ayet.
87. Bakara suresi, 255. ayet.
88. Zuhruf suresi, 86. ayet.
89. Buhari, Tevhîd, 24; Müslim, Îmân, 302.
90. Buhari hârî, Tevhîd, 19, 24, Rikak, 51; Müslim, Îmân, 332.

kabul edeceği) bir duası vardır. Her peygamber o duayı yapmada acele etti. Ben ise bu duamı kıyamet gününde, ümmetime şefaat olarak kullanmak üzere sakladım. Ona inşallah, ümmetimin şirk koşmadan ölenleri nail olacaktır."[91]

D DEĞERLENDİRELİM

O'nun izni olmaksızın hiç kimse şefaatçi olamaz…" (Yunus suresi, 3. ayet)

"Ve öyle bir günden korunun ki kimse kimsenin yerine bir şey ödeyemez, kimseden şefaat da kabul edilmez, kimseden fidye de alınmaz ve onlara hiçbir yardım da yapılmaz." (Bakara suresi 48. ayeti)

"De ki: "Bütün şefaat Allah'ındır." (Zümer suresi, 44. ayeti)

"Onlar, Allah'ın hoşnut olduğu kimseden başkasına şefaat etmezler. Hepsi de O'nun korkusundan titrerler…" (Enbiya suresi, 28. ayeti)

"Allah'tan başka hiçbir dost ve şefaatçi bulunmadığını Kur'an ile hatırlat." (Enam suresi, 70. ayeti)

"Şehid, ailesinden yetmiş kişiye şefaat eder." (Ebu Davut, cihad 28)

Ebu Hureyre (ra)'den bir rivâyette; Peygamberimize (sav): "Rabb'inin seni Makam-ı Mahmud'a (övgü makamına) yükselteceği ümit edilir." (İsra suresi, 79) ayetindeki Resulullah'a (sav) makam-ı mahmud'dan sual edildi. Resulullah (sav): "Bu şefaattir." diye cevap verdi. (Tirmizi, Tefsir, 17)

Yukarıda zikredilen ayet ve hadisleri okuyunuz. Bu ayetlerde şefaatin hangi şartlarından bahsedilmektedir? Sınıfta arkadaşlarınızla değerlendiriniz.

Resulullah (sav) buyurdular ki: "Şefaatim, ümmetimden büyük günah sahipleri içindir." (Tirmizi, şu ziyadeyi kaydeder: "Hz. Cabir (ra) dedi ki: "Kebair (büyük günah) ehli olmayanın şefaate ne ihtiyacı var!")[92] Yine Peygamberimiz (sav), Kur'an okuyan ve oruç tutan kimseler hakkında bu ibadetlerin de şefaatçi olacağını bildirmiş ve *"Kur'an-ı Kerim'i okuyun! Çünkü Kur'an, onu okuyanlara kıyamet günü şefaatçi olarak gelecektir."* demiştir.[93]

Kur'an'da ve sahih hadislerde, hâkimiyet ve şefaatin yalnız Allah'a (cc) ait olduğu şefaatin şartı olarak açıkça belirtilmiştir. Bununla birlikte Allah'ın (cc) razı olduğu ve şefaat edilmelerine izin verdiği kimselere yine Allah'ın (cc) izni dâhilinde şefaat edilecektir. O'nun şefaat izni vereceği kulları Hz. Peygamber, diğer bütün peygamberler, melekler, salih ve müttaki müminlerdir. Şefaat izni verilecek kimseler ise **"…Allah rızasına ulaşmış olanlardan başkasına şefaat etmezler. Onlar, Allah korkusundan titrerler!"**[94] ayetinde ifade edildiği üzere samimi Müslümanlardır. Kâfirlere ise hiçbir şekilde şefaat edilmeyecektir. Nitekim kâfirler hakkında onları koruyan herhangi bir dost ve şefaatçinin bulunmayacağı **"Artık şefaatçilerin şefaati onlara fayda vermez."**[95] vb. ayetlerle bildirilmiştir. Allah'ın (cc) ahirette bazı kullarını diğerleri hakkında şefaatçi kılması ise şefaat etme yetkisinin sadece O'nun elinde bulunduğu anlamına gelir.[96]

Unutmayalım; Müslümanlara düşen görev, şefaate güvenerek dinin gereklerini terk etmek değil, şefaate layık olabilmek için çalışıp çabalamak olmalıdır.

91. Buhari, Da'avat 1, Tevhit 31; Müslim, İman 334.
92. Tirmizi, Kıyamet 12; Ebu Davud, Sünnet 23; İbni Mace, Zühd 37.
93. Buhari, Tevhîd, 24; Müslim, Îmân, 47, 302.
94. Enbiya suresi, 28. ayet.
95. Müddessir suresi, 48. ayet.
96. bk. Yusuf Şevki Yavuz, "Şefaat", TDV İslam Ansiklopedisi, C 38, s. 412-415.